

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 36.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ, 29. АВГУСТА (10. РУЈНА) 1875.

ГОДИНА III. (V.)

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ издаван један пут недељом. Стје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. II. бр. 30. год. 3; четврт год. II. бр. 30. За СРЕДЈУ год. II. бр. 7; и т. д. бр. 3. 30.; четврт бр. I. За све друге земље год. II. бр. 8. по год. бр. 6; четврт год. бр. 2. За остале земље се за ред 5 новина. Предавати и са кораком издају се администрација, а домашни уредништво на Цетињу.

ЦЕТИЊЕ, 29 Августа.

Новине, које смо данашњом поштом добили, објавијују нам оне пријатељске телеграме, о којима смо у прошлом листу говорили. Оне спутници гласови о Црној Гори и Херцеговини доиста су се просути, а смо којима начином.

„Полит. корешондент“, орган бечкога министарства спољних послова донесе чланак пренесен голям и најбољеобразнијим начином о темама и потајном раду Црне Горе и о њеном двојичном подизању преко херцеговачке установе. Као пошљедцу тога назначили су они: улазак двију табора низом у Требиње и овоје сасвим иницијатива Дужи. Башајући сву кризишу због готве на Црну Гору, да је још вишне очири, јавља „Пол. Кор.“, „да је Црна Гора сачувала турску тврђавицу Никшић од предaje тим, што је Турскији допуштали, да овој тврђавици привезу честом, која води преко Бјелопалчића, докле преко црногорског земљишта“.

Све ово разборите и поштено познато провједеле су гадим смјер овога чланка и познale тулу да је и предуслага кво што се пријестоји. То је дигурно и прикорио „П. Кор.“ и да ин. спољ. послова, да одахв у другом листу изјави, да оно вести нијесу потекле из министарства спољних послова, и да их у неколико ублажи и исправи.

Међутим зданичне загребачке „Н. новине“ без сумње једини из превеликога страхованљивога заслуга херцеговачку, дала су се тако зас्तршити овијени гласовима, да су им без и најмањега промишљања човјеровали.

Истини изјави би смо узроком помисли, да није што друго наведено зданични лист хрватске владе да напише „катастрофу у херцеговачком устанку“, јер с једне стране налазимо у истом чланку неколико пакосне, непријестојне и злонишћене врсте, а и вишне нечега, ако би се између редова читало, а с друге стране тешко је разумјети, како би могло један обиљни оргаи у давашњим врлиникама, где се сваки дан стотину различних гласова из толико противних интереса пуштају и укращавају, с вјеста покретами и то вјестима, тако глупим, тако јасно за нејеровљавање изјашњеним, кво што су оне у „Пол. Кор.“!

Но иако је добро изјашњење о „Народним Новинама“ одбијено од себе ту поимисао. Једино што им свакојако у гриве морамо уписати, то је, што нијесу, ако не сужбиле исти час оне гласове, а оно пречкале, да се обистиме, или потражије обавјештења, кво што је „Обзор“ урадио, јер, то ће нај пријати „Нар. Новине“, вишне би патротски било, сак претрпти за који час бол и искр, него ли просути га у власнички народ.

Међутим ујерени смо, да ће „Нар. Нов.“ исправити ту погрешку и да су то већ и учиниле.

У нашем прошлом прошлом листу изјави ће „Нар. Новине“ изложен право станове ствари. Овде ћемо им још двије ствари објаснити.

Један чланак наш, који је и телеграфен, пратио је и који су много већи као „важна“ прештампала, називују „Н. Н.“ „РОДОТ МОНТАДО“ спомињући са особитим нагласком, да је писан „у очи скунштине којијејевске“. Је ли он био родомонтада, то ће „Н. Новине“ ујерити или разгујерити најскорији доказаји. Што се тиче скунштине којијејевске опет морамо поменути, да иле није ни било. Иако је бити, али брзина доказаја недошумије јој светати се. Измишљени су дакле и сви ови гласови о проглашењу и непроглашењу кнеза Николе „врховним вођом“. Ко иле познате станове ствари у Херцеговини и одношају међу Херцеговином и Црном Гором и сад и досад, тај ће се запитати: ишто би то сумњено проглашење?

Друга је ствар, у којој хоћемо да послужимо „Н. Новине“ са објашњењем, ово: „Н. Н.“ ругају се уставши са усљедом: „Врло жудро!“ због тога, што су заробљене Турке разоружане пустили. А сеје довеза да је баш врло жудро. Уставши су досад узели преко педесет куза и тврђавица турске. Велики број истих пре-дао се уставшима, а предао се само за то, што су се Турци узјерили из ових првака који су се предали, да им животу меше пешта бити. Без тога ујерен је да се вукови до последњега клали, јер радији јуначки погинути, него послије као робови бити посјечени! И да се нијесу предавали, колико би вишне уставша погинуло и онега иб је ује поступио. И осни тога именине, да је пред свијетом љеће за глас и име уставша ово човјечно поступање, него да су заробљене посаде турли под сабљу, а то би морали учинити, пошто заробљене ишти ижеју гаје, ишти су у стапу подржавати. Напошљедију споменућемо још и то, да је ово племенито поступање уставша склонило већ до сада многе Турке домаће, а знамо и да неколико низама, да стави у редове вијехове и да се заједнички дамес боре противу ипријатеља.

С добром вољом пружили смо „Н. Н.“ ово објашњење. Надамо се, да ће га и оне тако прими.

Морамо још на свршетку изјавити задовољство, што се иако превариле, када смо у први пут изјавили, да нејерујемо, да су се загребачке новине, као што јам је било телеграфано, уставле на Црну Гору. Досада нијесмо још видјела, да су ни друге које познате пружиле вести, да су им друге које познате пружиле вести „Н. Корешондентије“ за готов новац, а многе су их са сумњом предуслаге или одлучно одбиле.

Ова врлика учиниће без сумње још пазљивији наше новине, што и јесте врло потребно.

Х Е Р Ц Е Г О В И Н А .

И опет иако само добро гласове из Херцеговине.

13. о. ј. био је велики борбен близу Дабра, код Зајевића. Једна турска војска дошла из Дабра, а друга из Биљећа, у све бјеше 3000. И то је била редовна турска војска и имала је батерију топова. Уставша је било свега 700. Борб је започео у 9 утра, а развиоје се у саму ноћ. Турци су хтјели да зајде робље и нај уставши, који је био у Ситијици и Зајевићу.

Но нијесу им једне душе заробиле ишти што узели, него се грди арагама. Погинуло их је преко 200, развијених је било много више и сумњено поједини су усјаше 21 турогу главу. Од уставша погинуло 5, руњено 20. Доста пушака острогаша пало је у томе боју уставши у руке.

24. о. ј. ударили Шварци на Прендане и попалија корауле. Од њих нико није погинуо а Турско 37.

Исти дан био је бој око Колашнице, на више мјеста. Турци свуда сузбијени.

На Бобово близу Јеврема траје већ више дана непрестано бој. Турци су сејако ушанчили. До сада их нијесу могли уставши изгнati из више тврдне позиције, воно је јучерашњи највећи извјештају, дошло им је 300 људи у помоћ, те се надамо, да ћемо број добити глас, да су уставши и ту искрели и побили Турке.

Уставши држе чврсто опсједнуте Никшић. Помоћ им не може никаква доћи. Турци ишаки испадају често из града и бију се с уставшима. 24. о. ј. опет су испали из града и ударили им село Озрвиће, но ишто су само неколико кућа опалили, морали су се са знатним губитком опет у град повући.

Босански бјегуници. По изказима, што су до сад присјели гајионом запоједништву, интернироно је у градишкој окружју 2377 босанских породица са 8744 мушке и 8507 женске чељади, укупно дакле 17.151 чељад. Собом иду 9275 глава рогате стоке, 1482 коња, 3784 овце и 4747 овца и коза. Из истога окружја одврало је и у пакрачкој подужавањи интернирано 120 обитељи са 272 мушке и 314 женске, укупно дакле са 586 чељади. Собом иду 13 глава стоке.

У бласком опружују вија по изказима, која је била састављују, 4326 чељади са 3776 глава рогате стоке, 511 коња, 2517 овце и 2983 овца и коза. У огулишко-славјанској окружји пребјело је у славјески потар 40 чељади, а у личко-оточкој окружју 40 обитељи од 163 особе са 1735 глава стоке. Ови последњи бјегуници интернирани су у катору доњо-ланџичком. Напокон прешају се у бродској окружју 4 обитељи из Брчке.

— О народној скунштини у Крагујевцу има „Историја“ от свога редовног до-писника овог суда:

„Када се ноглији редом ижеју скунштинири-ма, видиће се, да је од мајине управе никога и нема осим Алексе Ужичког, Гарашанића, Ђурич-ковића и Уроша Кнежевића. Већина је готово из скуну. Не један од знатнијих по фамилији Вуловића, који се и хтјели и који није замјенио мајином него тајоће опозиционарем. Што се нових тиће, ту су жећији него они из лајка већине. Сви редом спадају у либералну странку, осим два до три који су велики лични пријатељи са „преднијим пријатељима“ око „Ослобођења“ и других уклоњених комуника листова.

Прије свега се истиче питање: Шта ће Гарашанић скунштини „из нечистих стихија“? Је ли он рекао да неће сједити са Ковачевићем? Је ли Урош, Алекса ужички и вон Ђуричковић потписао захвалицу због распунтја праше скунштине и доказаја Ковачевићевог? Нашајеје: шта би карактери у таковом случају радио?

Од министра дошли је на скунштину четвртица: г. Стефановић, Стојан Новаковић, Радован и Милутин. Од владних посленика као што знатно именовано је свега седам. Овије тужаче тако, да је остављен остављен за нове министре. Говори се, када ће ново министарство образује да ће и кнез у Крагујевцу.

Што се тиче онога, шта ће да буде, ја ижеју да сак врат. Идејко ће видјамо. Ави је свакако мисли, да, влада г. Стефановић, која је при томе и своје остављење, логично ижеју и помињашти је, да треба вадити са скун-

ијном која је била замисаљена за тима да се одлакоти на неизбјегљивој пријеву, по тој обузом, да годишњи интерес на ову суму износи 45,454,000 франака.

9. Године 1869 Турска је позајмила још 555,555,000 франака, по обези треба да исплати ову суму посље 36 година, односну годишње по 38,888,800 франака.

Пријатељи ове земље и њенога наредника разуђу се искрено, што је либерална народна странка тако савршено побједила и добила тако напоменуту већину у скupштини, те тиме саградила превреме и љубав и десав. Либерална странка није још никада стајала тако чврсто. Седицијатаре широдне странке не могу да замуђују воду ниса озимају, „да се не треба поводити за читностима“, јер је сваки од посланика ујеврен, да се огу задобиши и извести у практици установе ако под видом људи, који су такође душници уједом за то установе. Ако је даље ко го дошао ако да сондира, терен и пампер ситуацију, ако је море стече ујеврење, да је конзервативци и реализацији савршено у народу одвојили.

ИСТОЧНО ПИТАЊЕ С ВОЈЕНОГ ГЛЕДИШТА.

У часу кад је Турска својим настапом у Херцеговини већ спремила целатку сјекуру, која ће јој олујити преступничку главу, и износимо тиме податке о турском војном снази и њеним инвазијама, одакле се могу извести закључци о могућностима да Турска одржи своје гospодарство на истоку. Податке је прикупљала једанаест странаца, о коме се никако не може рећи да је рђаво развођен спрага Турске, и то читаоцима може да послужи као јединство, да бројеви који показују савршено некој Турској нијесу из родољубља претерани. Осим тога податци су покупљени у најновије доба и показују баш садашње стање Турске.

Очекујемо двојаку корист од ово неколико радији о Турској: прво неки они, који борбом и порају да се ослободе од турског насиља и настаса, виде, колико је тох, или боље некој њиховога непријатеља. (Ово да ико охрабре да шушаванце јуваке, који се већ 50 година спремају на борбу и још нијесу готови) и друго, неки виде којим путем морају тоћи, и да хоће да постану права сила, слободни људи, гospодари своје срдеће.

Основне слабости турског гospодарства и његовог постепеног опадања леже у финансији и храђавим околностима владајуће расе времена подјављеним народима, који су посве непријатељски расположени према Турској.

Турска је за време ових последњих 20 година чинила такове и толике зајмове, да се у дугу мора удавати, јер од 1854 године она је учинила 13 зајмова у свијету, а бот којих је дошла до банкротства, и не рачунши њено најновије зајмово. Интересантно ће бити да и да мало поближе познајмо нашег непријатеља и да знамо и његове слabe и добре стране. Неће бити ишта одшише, да прегледамо у кратко турску финанцију и њене дугове.

1. Године 1854 Турска је позајмила 75 милијона франака, за коју је суму обвезала се исплатити до 1889 г. Годишња одлата овог дуга износи 5,250,000 франака.

2. Године 1855 позајмила 125,000,000 франака и обвезала је ову суму исплатити до 1890 г.; годишња износа ову суму да исплаћује по 6,250,000 франака.

3. Године 1858 задужила се је Турска са износа зајмом за 125,000,000 франака, и обвезала се је, да ову свогу одллати до 1893 године, одлатајући годишње по 8,750,000 франака.

4. Зајмом од 1862 г. Турска је задужена са још 50,245,000 мили. фран., са обезом исплате ову суму одллати до 1879 г. годишње одлатајући 8,517,150 франака.

5. Зајмом од 1862 г. Турска је задужена са 200 милијона франака, и обвезала се је ову суму да исплати годишњом одлатом по 10 милијона франака до г. 1878.

6. Турска је узјимала 1863 г. и ново 200 милијона франака, и треба да ову суму исплати 1887 г., одлатајући годишње по 16 милијона франака.

7. Године 1864 поново је узјимала Турска 150 милијона франака, са обезом исплате до 1886 године, одлатајући годишње по 12,650,500 франака.

8. Зајмом од 1865 г. Турска је уврштала свој додатни дуг са још 900,090,750 франака

који је све овеље објавио новине, т. ј. појује и трајуће херцеговине и прориче им потпуну пропаст.

Карakteristično је или љепше рећи жалосно је било да је овдјешујућа редонду вјесну — вјесна година је добила назнаку, да креће „За таношњо крајеве да угуши устанак и т. д. Многи официри дали су оставку и исти час иступили из службе, а јадно просте војнике морали су са толајом у пљач и ларви увуквати у парадроб. И такове дакле јунаке добијене у Херцеговини, који су већ у пољу угради овје у Стамболу, и с њима се најави господи цариградска одржати своју власт у таношњим крајевима!

Одакле је букину устанак у том нашем крају, овје су се необично Турци уздржали. У предјајашњим пријавама тога није никад толико било. Свако о томе говори и на своју руку рачуна што је ујром и шта ће бити. Турци највеће крипе „Ђауар Караџа“, и у великом су сграху да се одиста Црна Гора у то после не увијеша. Црна је добро на пјеве ратовање на Црну Гору, па се и вије чудити да зло иселе, а горем се надају.

(И. В.) ПЕТРОГРАД. 18. Августа. — Наше војничке милионе у Красном селу окончале су се и туби гости разишли су се потпуно задовољни царским даровима. Српски гости г. Ђешевић и г. Ивановић одликованы су били козјадирским крстом св. Ана, генерал Флореску војним министар румунски добио је заједну св. Ана и његова пратилаца била је одлакована разни царских орденима. Као прво вјажну новост јављати вам моралне организације руске кавалерије која се је ових дана са свима срушила. Седам дивизија кавалерије било је распоређено и на место и на њих образовано је било нових 14 дивизија тако исто су биле шкадроне татарска, киргичка, калмукски преобразоване у три дивизије кавалерије. Таквим начином је била сва кавалерија готово удвоstručena, то исто и кодаке првјеска корпуса. Свога је од једне и по године до 186 нових пукова у руској армији. Такођер и у царској гвардији појавила су се нови полки исто код вјешчика тако и код кирасирах и драгуна. По новом учјelu мора ујесто руска кавалерија знati ратовати као кавалерија, и мора знати обслуживати топове, мора знати војети као пјешадија и као пољак скопљак. Ово је учинило велики ефект, када је кавалерија у ваневру све ово пред туби гостима извршила.

Цар је пошао у Москву завршити маневре, пашевидин је отишао у Данску посетити рођитеље цесареве и к свршетку вјесеца ходио царска фамија отићи у Краков. Говори се када цар руски поједи маневре код Одесе, да ће доћи тамо у половини вјесеца. Септембра и српски кнез Милан, којом ће пријаком посетити и своју невесту у Одеси, но према садашњим пријавама то је тешко вјеровати.

Телеграми „Гл. Црногорија“.

СТ. ГРАДИШКА, 26. о. к. — Код Дубице јесток бој. Тураки првих 15, усташа 2. Кожница турске побјежи са Градишком, ћеје друга чета усташа дочека. Ту паде Турака првих 27. Тураки удаврили вмет на сваку хршибљанску кућу од 10 до 50 луката. Ишту: паре или главу!

СТ. ГРАДИШКА, 28. о. к. — Јучер и ноћас довозе непрестано пртве и ракије Турке у Градишку. Јучер Пеција са 800 усташа ударно код Огореције на Турка Градишке. Турци распоришили. Усташа силио напредују!

ХЕРЦЕГ-НОВИ, 29. о. к. — Јучер бој на Зубинима. Погинуло Турака преко 50, усташа до-брдоца 3.

ЗЕМУН, 27. о. к. — Министри отишли на скupштину у Крагујевац у почењељник, а кнез Милан данас. Сутра се отвара скupштина. Оче-кује се проглашење рата.

БИОГРАД, 29. о. к. — Књаз у престојију бејсједи напомену озбиљно првјаке. Препоручио слогу са кабинетом, који излази на сусрет са предсеником — лично безбједности и првишћу о општинске самоуправе, о слободној штампи. Скupштина дочекала и испртила кнеза аутограјним „живим!“ Нестрпљиво очекују адресу.

ЗЕМУН, 29. о. к. — Престојији бејсједи, којом је кнез Милан скupштину поздравио, напомену озбиљно првјаке, у којима се сад Србија излази, препоручује слогу са ваздовима, обећава општинске самоуправе, слободнију штампу, лично безбједност.